

Desetletnica Škrabčeve domačije

Kultura je prihodnost

Simona Fajfar

Na Škrabčevi domačiji in v Hrovači je te dni slovesno, saj so dejavno, z odprtjem Kersničeve kovačnice in s podelitvijo štipendij ter nagrade Ustanove p. Stanislava Škrabca, počastili deseto obletnico delovanja. Gotovo pa vsega tega ne bi bilo, če ne bi bilo Janeza Škrabca, direktorja podjetja Riko. Je novodobni mecen, ki sodelovanje s kulturo razume na – za naše razmere – povsem nov način. S svojim podjetjem ni le podpornik kulturnih dogodkov, ampak je v tej vlogi nadvse dejaven. »Kultura je prihodnost,« pravi.

Po desetih letih delovanja Škrabčeve domačije je gotovo, da ta domačija ni posebnost le zato, ker ste jo kot zasebnik s pomočjo strokovnjakov temeljito obnovili, tako da ima muzejsko vrednost, ampak je tudi kraj dogajanja, nizanja idej in pobud. Je nekaj, kar ni samo muzej, ampak je živo. Od kod ideja?

Zamisel za obnovitev domačije se mi je porodila, ko sem bil v Rusiji navzoč na tiskovni konferenci, ki jo je nekdanji ruski premier Igor Gajdar pripravil v muzeju v Ekatarinburgu, od koder izvira njegov ded, znani pisatelj. Takrat se mi je utrnilo, da lahko tudi jaz kaj takega naredim v hiši svojega praprastrica patra Stanislava Škrabca. Ko sem začel vabiti v staro hišo na kulinarčna doživetja svoje izbrane poslovne partnerje, sem spoznal, da izkušnje preteklosti poglobljajo doživetja, ne vitrine. Tako se je začelo; Škrabčeva domačija zdaj slovi kot majhen, vendar živahen kulturni center in prostor za najrazličnejša srečevanja. Da literati, umetniki, misleci in drugi radi pri nas predstavljajo svoje delo, da se obiskovalci sleherni mesec vračajo na dogodke v ske-

denj – v tem uživam, ker to tvori novo ustvarjalno energijo, ki zaveje po Hrovači in vse nas spodbuja h kreativnosti. V petek smo slovesno odprli prenovljeno Kersničevo kovačnico, staro kovaško delavnico mojstra Poldeta Kersniča: čeprav smo spremenili prvotno namembnost, je v njenem imenu trajno ohranjen spomin na znanje in družinsko izročilo Kersničevih. Ta novi prostor kreativnih predstavitev bo še bogatil programe Škrabčeve domačije in Vaškega etnološkega društva.

Večkrat ste omenili, da mora imeti podjetnik krila in korenine. So korenine zdaj – ko se zdi, da se vse samo še spreminja – v resnici tako pomembne?

Sledim motu, da je naša preteklost naša prihodnost. In bolj ko sem navzoč v globalnih ideologijah in trgih, večjo vrednost dajem koreninam. Krila te sicer nesejo visoko in omogočajo pregled nad razsežnostmi sveta, korenine pa so tiste, ki dajejo temu zamahu orientacijo in te povezujejo z lastno tradicijo, izročilom, rodnom in narodom. Korenine dajo priložnost, da si izviren prek svoje izvornosti. Kultura Evrope, ki se ponaša s takim razkošjem pestrosti, mnogoterosti, različnosti kultur, je močna primerjalna prednost v globalnem svetu. In tega se sam zelo zavedam. Prav zato jo prepletam s svojo poslovno zgodbo. Svojim poslovnim partnerjem tudi prek Škrabčeve domačije kažem, da mi ni vseeno za preteklost, da imam korenine. To jim vliva veliko zaupanje.

Na drugi strani vi dajete krila drugim, saj je Škrabčeva domačija le vaš najpomembnejši kulturni projekt oziroma projekt vašega podjetja Riko. S frančiškani ste ustanovili Ustanovo patra Stanislava Škrabca, vaš je likovni projekt Pariz–Hrovača, iz leta v leto se bogati likovna zbirka Riko, ki jo z vsakoletno razstavo v Miklovi hiši predstavite javnosti. Poleg te-

ga sodelujete pri izidih knjig, pri vrhunskih kulturnih predstavah ... Kako izbirate projekte, pri katerih sodelujete? Je kakšno področje kulture, ki vas ne zanima?

Sem počaščen, če dajem krila drugim in če spodbujam s svojim delom okolje, v katerem nastopam.

Proces izbire kulturnih projektov je preprost, razlaga pa niti ne tako. Naj vseeno poskusim: pomembno je, da me nagovorijo kot obiskovalca/gleadalca/poslušalca, da nagovorijo mojo poslovno zgodbo ter da mi dopuščajo proaktiven pristop, to je, da lahko v tej zgodbi sodelujemo več kot le pasivni podpornik. Sicer pa mojo pozornost vedno uživajo tudi projekti, ki se nanašajo na izvorno ali poslovno okolje Rika.

Charles Handy vas je leta 2006 v knjigi The New Philanthropists uvrstil med 23 osebnosti, ki spadajo pod pojem novih filantropov, podjetnikov, ki dajejo pojmu mecenstvo nov pomen. Ste podjetnik zato, da lahko vlagate v kulturo? Da tako ne samo razmišljate, ampak ustvarjate prihodnost?

Ne špekuliram med podjetništvom in kulturo, prej se vidim kot povezovalac, saj ti dve polji povezuje in prepleta. Priznati moram, da se mi to res obrestuje na različne načine. Kultura je prihodnost. Nedavno sem bral, da je evropska komisija konec leta 2006 nemerljivo vrednost evropske kulture prelila v številke; te kažejo, da je kulturni sektor v bruto domači proizvod prispeval 2,6 odstotka. EU je tako kulturi končno priznala nezanemarljiv vpliv na gospodarsko rast in ustvarjanje novih, kakovostnih delovnih mest!

Zanimivo je, da imate kot nekdo, ki spada med bogatejše Slovence, med ljudmi v domačem okolju zelo velik ugled. Kaj pravite na to, da večina ljudi ne ve, s čim se ukvarja vaše podjetje Riko, da pa vedo za Škrabčevo domačijo?

Zelo me razveseljuje vaše opažanje, da med domačini uživam njihovo naklonjenost; to mi namreč veliko pomeni. Glede prepoznavnosti pa menim tako: Škrabčeva domačija je prepoznavna v javnosti tudi zaradi naših lesenih hiš, zaradi sodelovanja z znanimi oblikovalci in arhitekti, kot sta denimo Jade Jagger ali Phillipe Starck, in zaradi Rikove dejavnosti s področja inženiringa, ki uspešno integrira slovensko znanje na globalne trge. In seveda obratno. Zame so programi Rika, Riko hiš, Škrabčeve domačije zelo prepletene, ne ločeni drug od drugega. Naj opišem le primer: vsak kupec, ki si želi kupiti hišo Riko, bo doživel tudi Škrabčevo domačijo. Šele tedaj bo spoznal celotno podobo našega izdelka; njegovo dejansko in dodano vrednost. Pa smo spet pri pomenu kulture in umetnosti, ki zvišujeta produkcijske vrednosti.

Kdor podrobneje spremlja dogajanje v Hrovači, ne more mimo tesnega sodelovanja oziroma prepletanja delovanja Škrabčeve domačije in Vaškega etnološkega turističnega društva Hrovača. Kako vi vidite to desetletno povezovanje? Kaj, menite, je drugače, kot bi bilo, če ne bi imeli Škrabčeve domačije in društva?

Z vaščani smo povezani od samega začetka. Ko smo pred desetimi leti odprli vrata v prenovljeno hišo Škrabčeve domačije, so se tudi vaščani povezali v tesnejšo skupnost. Od tedaj skupaj ustvarjamo utrip Hrovače. Deset let je nam vsem veliko prineslo; morda je najdragocenejše to, da znamo odgovorno spoštovati zapuščino preteklosti ter da smo tesneje povezani med seboj, da

uživamo drug z drugim. To je zelo pomembno, ker nas spodbuja za naprej. Sicer pa je Hrovača tako zelo lepa in tu živijo tako izjemni vaščani, da sem prepričan, da če ne bi bilo Škrabčeve domačije in društva, bi pa kaj drugega vzkliklo na tej rodovinski »zemlji«.

Načrti za prihodnost?

Živahnemu utripu Škrabčeve domačije se zdaj pridružuje Kersničeva kovačnica na vaškem trgu, vaščani neprestano snujejo nove programe. Vsi skupaj si želimo delovati dolgoročno, brez nepotrebnega prehitevanja. Vse naše zamisli in prizadevanja pa so usmerjeni v to, da bi Hrovačo z vsem, kar predstavlja, še bolj razvili, izpopolnili, postavili na še višjo raven. Obogatitev v prihodnosti bo naša nova hiša, tako ime-

novana Boštjanova hiša (ime je ohranjeno po prvotnih lastnikih), ki stoji nasproti Škrabčeve v svoji prvotni zasnovi in podobi in jo bomo kmalu začeli obnavljati. V njej bomo uredili mini hotel z odlično restavracijo, v tem me navdihujeta La subida v Italiji ali Hiša Franko. Na Hrovačo je vezan tudi naš projekt Pariz–Hrovača; s prihodnjim letom bomo obogatili likovnike, ki gostujejo v našem stanovanju in ateljeju v Parizu, tudi s štipendijami. Še naprej pa bom gojil partnerski odnos s kulturnimi institucijami ali projekti, ki jih podpiram kot sponzor ali donator. Še najbolj intenzivno seveda z Ustanovo patra Stanislava Škrabca.

Foto Jure Eržen

Janez Škrabec: »Kultura Evrope, ki se ponaša s takim razkošjem pestrosti, mnogoterosti, različnosti kultur, je močna primerjalna prednost v globalnem svetu. In tega se sam zelo zavedam. Prav zato jo prepletam s svojo poslovno zgodbo. Svojim poslovnim partnerjem tudi prek Škrabčeve domačije kažem, da mi ni vseeno za preteklost, da imam korenine.«